

Fora del nostre país trobem també concordàncies abundoses, clarament independents i més importants. No mencionarem aquí els nombrosíssims exemples del domini germànic o de zones germanitzades que contenen *Berg*. Per als noms hispànics en *Berg*-, veg. Meyer-Lübke, «Zur Kenntnis der vorrömischen Ortsnamen», en *Hom. Menéndez Pidal* I, 65-65; també Coromines, *Tópica Hespérica* I, 71.

1) *Bergua*, a la Vall de Broto (Alt Aragó), amb documentació ben antiga: 1081: «Xemen Galindiz de *Bergua*» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 44. 27). Segurament es refereixen a aquest, i no pas al nostre *Berga*, algunes formes dels documents de la catedral d'Osca: 1189: «Huius rei testes sunt Perus d'Arresa, Ugo Martinus, Micael de *Berga* ---» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 440.33); 1207: «don Iohan de *Berga* filio de Enecho Thion de Breoto» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 684.24). Salta a la vista que ga ha de ser grafia incompleta en lloc de *gua*. La pronunciació moderna amb *-ua* no permet tenir dubtes. És evident que aquí hem de partir de *Berg*-, però amb un element sufixal *-oa*, *-u(V)A* o *-u(B)A* del qual ha parlat Coromines en més d'una ocasió (cf. *Tópica Hespérica* I, 71 i *Elementos prelatinos en los romances hispánicos*, pp. 122-124).

2) *Broto*, poble de l'Alt Aragó, escrit *Bergoto* en documents antics: 1120: «totum quod ad me pertinet in *Bergoto*» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 125.5); 1152: «chasas et hereditate de *Bergoto* et de Torla» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 200.6); 30 finals del S. XII?: «a so mancipio de *Bregoto*» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 414.18); 1207: «don Iohan de *Berga* filio de Enecho thion de *Breoto*» (Duran Gudiol, *Dipl. Catedr. Huesca*, 684.24). Pot ser compost de l'arrel de *Bérg-uwa* amb el basc *oto*, cf. l'art. *Otos* [o més aviat amb el cast. ant. i dial. *oto* ALTUS. Doncs: *Berg(u)-oto*, pròpiament 'el *Bergua* més alt' que és precisament la situació de *Broto* respecte de *Bergua*. J. C.]

3) *Bergosa*, llogaret de Bescós de Garcipollera (p.j. Jaca, Alt Aragó). Ja escrit així els anys 1279-1280 (cf. Rius Serra, *Rat. Decim.* II, 12).

4) *Bergantes*, nom del famós riu que neix al Maestrat, prop de Morella (V. art. infra).

5) *Bergasa* (Logroño).

6) *Bergüenda* (Álava).

7) *Berganzo* (Álava).

8) *Bergame* (Cangas de Narcea, Astúries).

9) *Berguño* (Cangas de Narcea, Astúries).

10) *Bierzo* (ant. BERGIDUM), nom de la famosa comarca al NO. de León. Ja Ptolemeu *Βεργιδιον* (*Πτολ.* 2, 6, 28). Com a gentilici *Bergidensis*, a la *Vita Fructuosi* (cf. Holder, *Alt. Sprach.* I, 403).

11) *Becerreá*, al S. de Pontevedra; etimològicament *BERGEDO-REDANA, segons Coromines (cf. «Elementos prelatinos», *Col. de Salam.*, 1974, p. 95).

12) *Bergondo* (La Coruña).

13) *Bergantiños*. Comarca de Galícia, prop de La Coruña.

14) *Berja* (Almería). Meyer-Lübke suggereix que

pot ser l'antic BERGULA (cf. «Zur Kenntnis», p. 64).

En la zona alpina (tan rica en toponímia lígur o sorotàptica) és cabdal sobretot:

15) *Bérgamo*, ciutat important del N. d'Itàlia, a Lombardia, que s'ha d'identificar amb l'antic *Bergomum* (cf. Pokorny, *IEW*, 140). Ja a Estrabó: *Βριζία και Μάντονα και Βέργομον* (*Strab.*, 5, 1, 6, p. 213). El gentilici era antigament *Bergomates* (cf. Holder, *Alt. Sprach.* I, 404-405).

16) *Berg-intrum*. Nom de lloc mencionat pel Ravnate (4.26, p. 238, 16), actualment *Le Bourg-Saint-Maurice* (Savoia), segons Holder, prop del llac *Borgeat*. Holder es pregunta si pot ésser lígur (cf. Holder, *Alt. Sprach.* I, 404).

17) *Berga*, a Vicenza (Vènet), ja escrit així l'any 1000. Hi ha també formes documentals *Berica* (a. 983) i *Beriga* (a. 1068). Prati el relaciona amb *Breganze*, també venecià (Prati, *RDR* v, 96 i vi, 148).

18) *Berginium* (illiri segons Pokorny, *IEW*, 140).

19) *Bergusia* (celto-lígur segons Pokorny, *IEW*, 140). Holder indica que era un lloc dels AHòbbroges, actualment *Bourgoin*, a l'Isère (cf. Holdes, *Alt. Sprach.* I, 405). Cf. art. *Bergús*, infra.

20) El NL basc *Bergara*, i altres en què entra com a component la mateixa base —*Begarabe*, *Bergareche*, *Begarajauregui* etc.—, no és probable que tinguin a veure amb els anteriors, però no volem passar en silenci la seva existència.⁵ És veritat el que diu Mitxelena, que són «de difícil etimologia», però creiem que tots ells poden rebre explicació dintre mateix del basc.

Manuel Gómez Moreno va reunir una llista d'antics noms en *Berg*-, *Berc*-, situats en territori ibèric o circum-ibèric, sense entrar en qüestions etimològiques. Copiem aquí la llista, sense que això vulgui dir que admetem una relació etimològica de tots ells amb el nostre *Berga*: *Bergidum* (ilerg.), *Vergio* (iacet.), *Bergusia* (ilerg.), *Bercorates* (aquít.), *Bergina* (Narb.), *Bergidum* (astures), *Bergiacis* (vácceos), *Vergilia*, *Bergula* (bastin.) («Sobre los iberos y su lengua», en *Hom. Menéndez Pidal* III, 497). [I fins hi posava BARCINO però aquest se n'allunya massa radicalment: per la A i la -C- alhora.] X. T.

[En comentari a les llistes de parònims dreçades per En Terrado, em sembla clar que els catalans de la 1a. llista, són tots posttopònims del de *Berga*, capital del Berguedà (poc útils, doncs, en la investigació toponomàstica). La 2a. llista —noms no catalans— és un centó heterogeni i barrejadís que així no orienta sobre l'etimologia d'aquest nom, vast i important problema —més aviat pot tornar confús tot el panorama.

És ben possible que *Bergua* (1), amb *Broto* (2, i fins *Bergosa*) estiguin realment molt relacionats amb l'origen del nostre. També és ben probable que en sigui inseparable *Bergús* (tot i els dubtes d'En T.). Els restants s'haurien hagut d'agrupar i destriar millor. En alguns és versemblant que hi existeixi comunitat amb l'arrel indoeuropea BHRGH- (muntanya, altura) —prematuro voler decidir en aquest cas entre cèltic i sorotàptic—. *Bergantes* (amb *Bergantinbos*), BERGI-